



EEN BREDER PERSPECTIEF OP HET RELIGIEUZE LEVEN IN VLAANDEREN

Interview met Erik De Sutter,
abt van de norbertijnenabdij van Grimbergen

In 1983 trad Erik De Sutter in bij de norbertijnen van Grimbergen. In 1990 werd hij priester gewijd. Hij was in de abdij achtereenvolgens gastenverantwoordelijke, opleidingsverantwoordelijke, subprior en prior. Hij was eveneens pastoraal actief in enkele parochies rond de abdij. In 2004 werd hij tot abt verkozen voor 6 jaar en in 2010 opnieuw verkozen, nu voor 12 jaar. Wij mochten hem interviewen in zijn functie als voorzitter van de URV, de Unie van Religieuzen van Vlaanderen. De URV bestaat nog niet lang. Vroeger was er de URB, Unie van Religieuzen van België. Wij vermoeden dat dit voor de lezers van ons tijdschrift niet altijd zo duidelijk is. Kan u dat even schetsen?

Inderdaad, er zijn de laatste jaren wat wijzigingen gebeurd in deze structuren. Tot 2007 waren de religieuzen verenigd in verschillende koepels: de vrouwelijke apostolische religieuzen in de URB (Unie van Religieuzen van België), de mannelijke religieuzen in de VHOB (Vereniging Hogere Oversten van België) en de vrouwelijke contemplatieven in de UVC (Unie van Vrouwelijke Contemplatieven).

In Vlaanderen was er al in 2004 een eerste poging tot samenwerking. Aanleiding daartoe was de vaststelling dat, op een bepaald moment, het tijdschrift van de vrouwelijke religieuzen en dat van de mannen hetzelfde artikel publiceerden. Het was een anderstalig artikel en het werd vertaald door twee verschillende personen! De voorzitters stelden zich toen de vraag: 'Kunnen we niet beter samenwerken en onze krachten bundelen?' Een ad hoc-groep werd in het leven geroepen met als doel de mogelijkheden te onderzoeken voor een eventuele samenwerking, een samensmelting zelfs!

Wat was uw taak daarbij?

In 2006 werd ik voorzitter van de VHOB, de mannelijke koepel. Daar vernam ik het bestaan van die werkgroep en ontving ik het verslag van hun werking. In datzelfde jaar kreeg ik de kans om, samen met de toenmalige voorzitter van de URB, zuster Godefrieda Janssens, en de voorzitters van religieuzen uit vele landen, te mogen deelnemen aan een Europese ontmoeting in Fatima. We kregen er de gelegenheid om uitgebreid van gedachten te

wisselen. We ontdekten er ook dat in bepaalde grote landen mannen en vrouwen onder één koepelorganisatie samenwerkten, en dat andere zich voorbereidden op een gelijkaardige samenwerking. De talrijke ontmoetingen in Fatima en de gesprekken met zuster Godefrieda hebben mij ervan overtuigd dat ook wij in die richting moesten werken. Ik heb dan ook zelf meegewerkt met de ad hoc-groep. Daar hebben we tamelijk vlug beslist een fusie te realiseren tussen URB, UVC en VHOB. Dat gebeurde in januari 2007.

Was er enige weerstand? Praktische problemen?

Er was vooreerst een inhoudelijke discussie. Men stelde zich de vraag: Is fuseren wel opportuun? Wat betekent dit? Wat is de functie ervan? Welke doelstellingen zijn belangrijk? Wat met de naam? Vandaar de vraag: Wat willen we in de toekomst? Een vereniging van religieuzen of een vereniging van hogere oversten? Ook praktische wijzigingen waren noodzakelijk. We hadden elk een eigen locatie, elk een secretariaat met een eigen uitrusting. Daarnaast was er het wettelijke statuut. Beide verenigingen waren een burgerlijke vzw. Hoe kon dit juridisch opgelost worden? Welke constructie moest er uitgedokterd worden? Voor dit alles zochten we naar een oplossing, ook met de hulp van deskundigen.

Nu is er dus één overkoepelende vereniging voor Vlaanderen. Is er ook een Waalse koepel? Hebben jullie daar contact mee?

Aan Waalse kant is er de COREB (Conférence de Religieux et Religieuses de Belgique). We hebben informele contacten aangezien we nu ons secretariaat in hetzelfde gebouw hebben. Tweemaal per jaar is er ook een formele ontmoeting tussen Vlaanderen en Wallonië.

Hebben jullie dezelfde doelstellingen en welke zijn die?

Ja, onze doelstellingen zijn dezelfde:

- de groei naar authentiek religieus leven stimuleren en bevorderen
- de waarde en het belang van het religieus leven en de religieuze roeping in kerk en maatschappij blijvend onder de aandacht brengen
- visievorming bij de besturen en de leden van orden en congregaties
- belangenbehartiging van de verschillende orden en congregaties
- vertegenwoordiging in organisaties en overlegorganen in kerk en maatschappij waar religieuzen een eigen inbreng hebben.

De unie heeft een interne en een externe opdracht. Intern is er de zorg om de hogere oversten en alle religieuzen vorming, ondersteuning en informatie te geven. We organiseren jaarlijks vormingsdagen. Voor hogere oversten in Blankenberge, voor alle religieuzen in Torhout, Heverlee en Antwerpen. En er is ook nog het tijdschrift Golfslag.

Naar buiten toe zijn vertegenwoordigingen zeer belangrijk. De religieuzen hebben doorheen de geschiedenis heel wat tot stand gebracht in de ziekenzorg, de bejaardenhulp, de welzijnssector. Vanuit de URV blijven wij een band behouden met de caritatieve wereld in de brede zin van het woord.

Religieuzen hebben ook heel wat gepresteerd op het gebied van onderwijs. Via het OCR (Overlegcomité van Religieuzen) blijven we contact houden met de onderwijssector. En dan is er nog de wereld van de missieactiviteiten. Op al deze domeinen zijn er vertegenwoordigingen.

Verder zijn er de contacten met de bisschoppen. Religieuzen hebben binnen de kerk altijd een bijzonder statuut gehad, een eigenheid en een zending, los van de hiërarchische kerk. In het contact met de bisschoppen hebben wij een specifieke inbreng, via de *commissio mixta*. Concreet vaardigt de bisschoppenconferentie een bisschop af met wie de voorzitter en de ondervoorzitter van de unie in gesprek gaan.

Wat wordt daar dan besproken?

In de eerste plaats informeren wij elkaar over datgene waarmee we bezig zijn, wat ons bekommert. Wij vernemen daar dan ook waarmee de bisschoppenconferentie bezig is. In de voorbije jaren hebben we een aantal concrete dossiers aangepakt. Recent het dossier over het seksueel misbruik, een paar jaar terug dat van de onroerende goederen.

Het kan niet dat u als abt fulltime met de URV begaan bent, maar ik vermoed dat u daar toch heel wat tijd in steekt?

De URV heeft een raad van bestuur die samengesteld is uit vertegenwoordigers van de bisdommen voor wat de vrouwelijke religieuzen betreft en voor de mannen iemand uit elke deelgroep. De mannen zijn namelijk ingedeeld in vier deelgroepen: de broedercongregaties, de abten en de prelaten, de apostolische congregaties en de ordes. Deze laatste zijn in regio's ingedeeld: Leuven, Limburg (HOLL: Hogere oversten Leuven Limburg), West- en Oost-Vlaanderen, Antwerpen en een deel van Brabant (HOREVV: Hogere oversten rest van Vlaanderen). Verder nog een vertegenwoordiger van de vrouwelijke contemplatieven (de vroegere UVC), de econoom en de secretaris, samen dus twaalf personen. Wij vergaderen maandelijks een ruime voormiddag. Daarnaast heeft de voorzitter een aantal opdrachten van vertegenwoordiging, die hij persoonlijk op zich neemt. Zoals de *commissio mixta* en *Caritas Catholica*. Soms wordt er gevraagd deel te nemen aan een of andere activiteit van de kerk of van religieuzen. Ja, het vraagt toch wat tijd. Ik kan dat niet in dagen uitdrukken.

Ik begrijp dat u dat niet in exacte tijd kan uitdrukken, maar ik veronderstel dat zo'n opdracht toch een voortdurende alertheid vraagt voor wat op het specifieke terrein van kerk en religieus leven gebeurt?

Ja, dat is zo. De secretaris maakt de agenda op, maar het is aan mij om ook aanvullende actuele punten aan te geven. Het is een voortdurende samenwerking. De unie is niet enkel de zaak van de voorzitter. Het is een samen gedragen verantwoordelijkheid. In die zin zijn de raden van bestuur wel belangrijk als spreekbuis en als onmisbaar orgaan om contact te houden met de basis.

Zijn er contacten met de pers? Vinden jullie het belangrijk dat er zaken in de pers verschijnen?

Het is een van de doelstellingen van de URV om contact te houden met de pers. Soms doen we dat zelf. Zo hebben we enkele jaren geleden onze zorg rond Oost-Congo duidelijk verwoord. We deden dat toen via de ambassade. Radio en tv nemen meestal zelf het initiatief om ons te contacteren.

Voor ernstige zaken of meer om de sensatie?

Rond de problematiek van seksueel misbruik was het enerzijds informatief, namelijk om het standpunt van de religieuzen te kennen. Maar het is toch ook altijd oppassen voor sensatie.

Wordt er binnen de raad van bestuur afgesproken wie de pers mag te woord staan?

Ja, meestal is dat de voorzitter. De vraag komt via het secretariaat of iemand van de leden. Het is de afspraak dat zij verwijzen naar de voorzitter. Het secretariaat is steeds bereikbaar. Daarom is het ook niet gevestigd in Brussel, maar wel in Oostakker waar de secretaris woont.

Hoe zou u als voorzitter het belang van de URV verwoorden?

Het is vooral belangrijk dat oversten een medium hebben om elkaar te ontmoeten. Moest de Unie er niet zijn dan zouden er, zeker voor wat de mannen betreft, geen samenkomsten meer zijn. Bij vrouwen ligt dat enigszins anders, omdat zij ook binnen de bisdommen samenkomen. Het is goed dat oversten elkaar ontmoeten. Zonder de Unie zouden ook geen overkoepelende ontmoetings- en vormingsdagen georganiseerd worden. Het zijn mogelijkheden om over de eigen grenzen heen, bredere contacten te leggen. Het is een van de belangrijke taken van de Unie om hogere oversten samen te brengen in groep, hun vorming te behartigen en hun belangen te verdedigen. Onze vertegenwoordiging binnen- en buitenkerkelijk en maatschappelijk is niet altijd merkbaar, maar ze is er wel degelijk!

Kan u daar enkele voorbeelden van geven?

Weinig religieuzen zijn nog direct met het onderwijs verbonden, maar de traditie en de inspiratie, de religieuze bronnen, worden doorgegeven aan de leken die deze taken hebben overgenomen. Dat is iets wat niet opgemerkt wordt, maar het gebeurt! Het OCR (Overlegcomité Religieuzen) speelt daarin een belangrijke rol. Er is ook de hele zorg voor de archieven, voor ons kunstpatrimonium. Het CRKC (Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur) is daarvoor verantwoordelijk.

Zijn er nog belangrijke toevoegingen die u wil meedelen?

Wat mij betreft, vanuit mijn ervaring als voorzitter, kan ik zeggen dat de samenkomsten binnen de URV je eigen wereld opentrekken. We zijn allemaal gevormd binnen een religieuze traditie met eigen gewoontes en achtergrond. Door elkaar te ontmoeten krijgen we een breder perspectief op het religieuze leven in Vlaanderen. Men kan er de zorgen delen waar iedereen mee te kampen heeft en delen in de vreugde om de goede en nieuwe dingen die er toch ook zijn. We kunnen dat zelfs een stukje meemaken in de letterlijke zin van het woord. Een heel aangename ervaring! Het is een utopie natuurlijk, maar ik wens dat elke hogere overste die verruiming zou mogen meemaken.

Is de samensmelting vrouwen-mannen een verrijking geweest? Menselijk, psychologisch?

Het opentrekken van uw eigen wereld betekent ook, voor een man, de beleving te mogen delen van het vrouwelijke religieuze leven. Omgekeerd zal dat ook wel zo zijn. We zien natuurlijk ook dat het grote aandeel van vrouwelijke religieuzen soms wat bedreigend kan zijn. De mannen zijn in de minderheid. We zien dat duidelijk op de vormingsdagen en op de dagen van Blankenberge. We moeten waakzaam blijven en zorgen dat de mannen niet wegblijven van deze verrijkende ontmoetingen.

Anne Marie VAN SCHOORS